



< Terug naar Krant

Column René ten Bos

Eergisteren Tekst Krant

Censuur als zwaktebod



Censuur gaat om de onderdrukking van bepaalde taaluitingen of andere vormen van expressie die schadelijk, gevaarlijk of moreel bezwaarlijk worden gevonden. Ook in samenlevingen die zogenoemde vrijheid van meningsuiting hebben, mag je niet zomaar alles zeggen. Ik hoef hier geen voorbeelden te geven.

Degenen die bepalen wat wel of niet gezegd mag worden, zijn over het algemeen ‘controlerende lichamen’ (*governing bodies*). Men kan hier denken aan overheden, kerken, bedrijven, universiteiten en tegenwoordig zelfs Facebook en YouTube.

De veronderstelling is dat deze instanties het vermogen hebben degenen die zich uitspreken te straffen. Men kan vernederd of geridiculiseerd worden, maar ook kunnen ontslagmaatregelen of juridische stappen getroffen worden. De straf is, hoe dan ook, de mogelijksvoorwaarde voor censuur.

Vaak is de dreiging ervan alleen al voldoende om expressie te beteugelen of zelfs in de kiem te smoren. Als mensen de angst voor straf overdrijven, kan dit makkelijk leiden tot het verschijnen van zelfcensuur. Mensen durven dan hun mening niet te uiten omdat ze de consequenties vrezen.

‘Als mij de mond wordt gesnoerd, valt een schaduw van waarheid over mij heen’

Het grote bezwaar dat door de eeuwen heen tegen censuur is ingebracht, is dat het verhindert dat bepaalde zaken bediscussieerd worden. Zoiets, zeggen de tegenstanders van censuur, staat bijvoorbeeld sociale of wetenschappelijke vooruitgang in de weg. De afweging die hier gemaakt wordt, is dat een samenleving baat heeft bij zoiets als vooruitgang en niet zozeer bij iets als stabiliteit of rust.

Plato wist dat al: een samenleving waarin iedereen zomaar alles mag zeggen – hij noemde dat een democratie – is een samenleving die iedere orde kwijt is geraakt. We zien hier een spanning die tot op de dag van vandaag in onze maatschappij aanwezig is. Velen vinden censuur slecht, maar hoe slecht vinden we het werkelijk? Hoe ‘platoons’ zijn we eigenlijk?

Degenen die censuurmaatregelen bepleiten, snijden zich echter in de vingers. Want door anderen tot zwijgen te veroordelen, geven ze impliciet toe dat die anderen serieus te nemen zijn. Dit is waar het wat mij betreft bij alle censuurkritiek om draait.

Als ik zeg dat mijn regering of mijn baas corrupt is en als vervolgens mij de mond wordt gesnoerd, valt een schaduw van waarheid over mij heen. De instanties vrezen mij. Censuur is vanuit dit perspectief dus altijd een zwaktebod, een zelfonderminning van het gezag. Dat inzicht geeft iedere waarachtige tegenstander van censuur hoop. Censuur is de maatregel van een soeverein die niet langer vertrouwen in zijn eigen soevereiniteit heeft.

René ten Bos is hoogleraar filosofie aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Reageer via columnist@fd.nl.



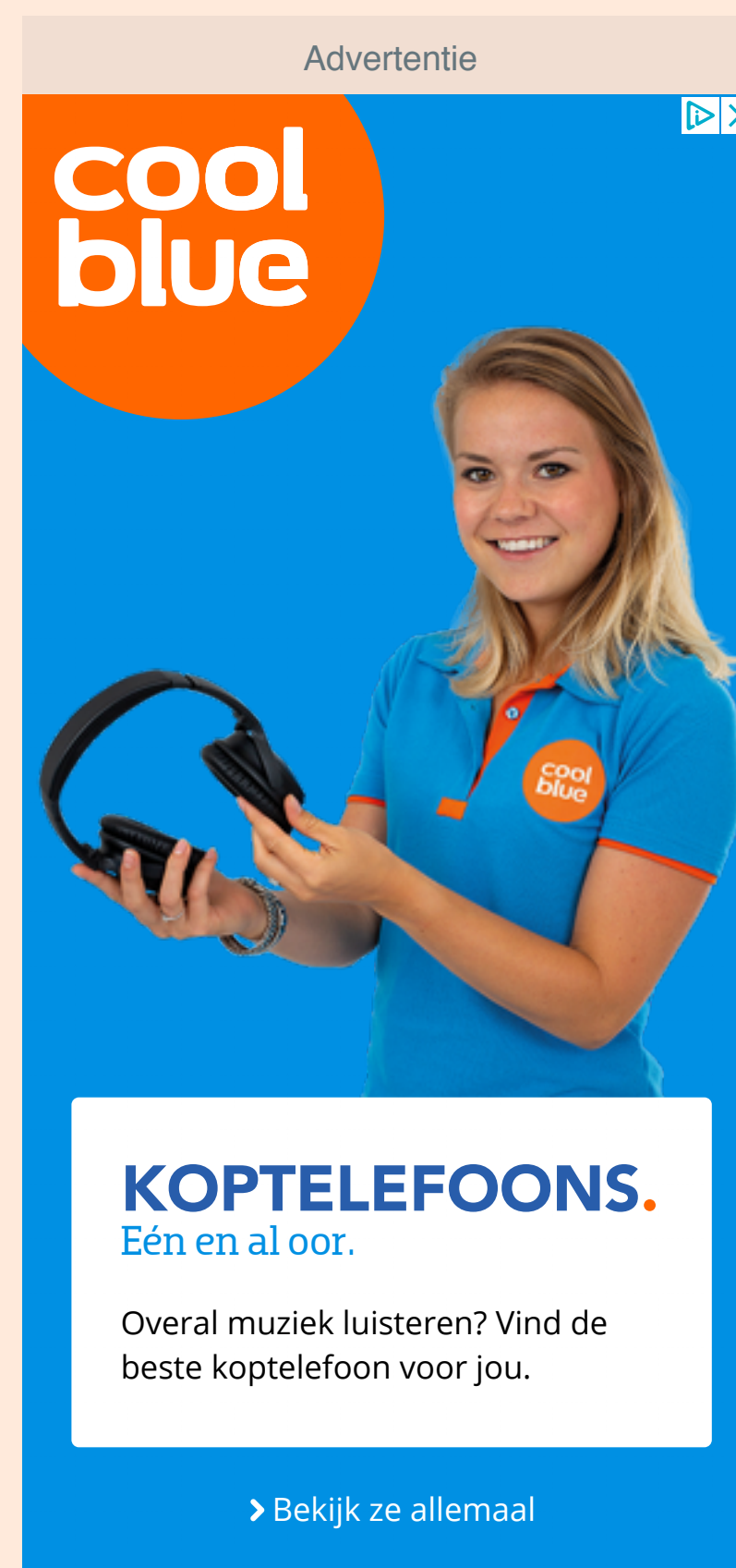
René ten Bos

Meest gelezen

 <p>Boekhoorn in zijspan op koppositie voor Hema</p>	 <p>Zware druk op OM om ook ABN-bankiers te vervolgen in witwasonderzoek</p>	 <p>Kabinet trekt teugels aan in de horeca om besmetting terug te dringen</p>
---	---	---

Volgen via Mijn nieuws

- Ajax + Volg
- Bedrijfscultuur + Volg
- Column + Volg
- Ethiek + Volg
- Mensenrechten + Volg
- Samenleving + Volg
- Sociale media + Volg



Laatste nieuws

- 12:28 Helikoptervlucht PH-KHB ligt om half acht ineens in het koude zeewater
- 12:07 Het nieuwe leren: kleine klassen, echte boeken
- 12:00 Shecession
- 11:47 'Werken met beton geeft altijd narigheid'

Lees al het laatste nieuws >

